

Nr 6.

Av herr **Adolfsson m. fl.**, angående förslag om statens övertagande av Svenska sockerfabriksaktiebolaget och dess verksamhet.

I punkt 23 i arbetarrörelsens efterkrigsprogram talas om förstatligande av sådana enskilda företag, där misshushållning eller monopolism råder. Med hänsyn till det penningslöseri som förekommit inom Svenska sockerfabriksaktiebolaget, vilket under krigsåren inte minst tagit sig uttryck i en fullkomligt onödigt och kostsam annonsering i pressen, kan man med skäl tala om misshushållning i samband med detta företag.

Fjolårets lönerörelse inom bolagets verksamhetsområde visade, att det samma äger vissa möjligheter att i ett visst läge äventyra den svenska sockerförsörjningen. I arbetarpressen bevisades vid detta tillfälle, att sockerfabriksarbetarnas löneanspråk voro mycket välmotiverade. Trots att ett bifall till arbetarnas lönekrav skulle inneburi en merutgift för bolaget av endast högst 1,4 miljoner kronor, varvid bolagets framräknade nettovinst efter avskrivningar, investeringar, skatteavsättningar o. dyl. fortfarande väsentligt skulle ha överstigit 4 miljoner kronor, vägrade bolaget att bifalla arbetarpartens lönekrav. Det av medlingskommissionen sedermera framlagda förslaget, vilket förkastades av 93 procent av de i omröstningen deltagande berörda arbetarna och som dessa påtvingades, bjöd betydligt sämre villkor än de av arbetarna begärda. Trots detta vägrade sockerfabriksaktiebolaget att tillstyrka medlingskommissionens förslag med mindre än att staten täckte bolagets merutgifter i händelse att medlingsförslaget accepterades.

Denna omedgörlighet från detta statsunderstödda företag bör ses mot bakgrunden av följande:

Socketfabriksaktiebolagets bruttovinst har från verksamhetsåret 1937/38 och till ovan nämnda tidpunkt ökat med inte mindre än 45 procent. Avskrivningarna ökade under samma tid med 59 procent och den härefter uppkomna vinsten med 36 procent. För senaste verksamhetsåret framräknades en nettovinst på 5,10 miljoner kr. sedan bl. a. avskrivningar på maskiner och inventarier skett med inte mindre än 4 592 080 kronor. Denna nettovinst och utdelningen på 4 825 000 kronor garanterades av svenska staten. Socketfabriksaktiebolagets utdelning har sedan år 1933 varit 5,83 procent på ett aktiekapital av 81 miljoner kronor. Mot denna säkra profit svara inga risker.

En utbredd opinion finner det orimligt att sockerfabriksaktiebolagets verksamhet, som är av stor betydelse för folkhushållet, skall tillåtas vara föremål för profiteringsjakt från ett statsunderstött enskilt bolag. Statsmakterna satsa årligen omkring 20 miljoner kronor åt bolaget i form av viss ersättning för varje kilogram framställt råsocker. Ändamålet med denna subventionering är visserligen att reglera sockerpriserna, men resultatet blir även att sockerfabriksaktiebolaget får sina vinster garanterade av staten utan att behöva löpa några risker. Det vore naturligt om staten övertog inte blott det ekonomiska ansvaret för verksamheten utan också de ekonomiska fördelar, som aktieägarna nu erhålla utan att löpa några risker.

I detta fall har således en personalunion upprättats mellan statsmakt och monopolkapitalism, varvid statsmakten ger den ekonomiska garantien, medan monopolkapitalismen tar vinsterna. Det förhållandet att sockerfabriksaktiebolaget kontrolleras av statens sockernämnd och att sockerpriserna regleras genom statens priskontrollnämnd ändrar inte detta förhållande.

Då bolagets vinster täcka mer än den gängse utdelningen nödgas bolaget på annat sätt förbruka de överskottsmedel, vilka med hänsyn till statens ekonomiska garanti måste betraktas såsom statsmedel. Bolaget har inte visat någon önskan att genom överskottsmedlen förbättra arbetarnas löneställning. Det föredrar i stället att använda dessa av staten garanterade penningmedel för bland annat den kostsamma subventionsannonsering, som ovan omnämnts, en annonsering, om vars kostnadsstorlek statens sockernämnd torde äga kännedom.

Med stöd av ovan anförda och uppfattningen att en verksamhet av den art sockerfabriksaktiebolaget bedriver bör vara helt statlig, föreslås,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag, utmynnande i att svenska staten skall övertaga Svenska sockerfabriksaktiebolaget och dess verksamhet.

Stockholm den 10 januari 1946.

Gunnar Adolfsson.

Set Persson.

Gösta Kempe.
